

SL

SL

SL

EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 14.4.2010
COM(2010) 133 konč.

**SPOROČILO KOMISIJE SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Socialno in ekonomsko vključevanje Romov

SPOROČILO KOMISIJE SVETU, EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Socialno in ekonomsko vključevanje Romov

1. OZADJE

EU in njene države članice so posebej odgovorne za Rome, ki živijo v vseh državah članicah, državah kandidatkah in potencialnih kandidatkah. Listina o temeljnih pravicah določa vrednote, na katerih temelji EU. Te vrednote je treba prenesti v prakso, da se bo izboljšal položaj Romov, ki so največja etnična manjšina v EU.

Vključevanje Romov je tudi v skladu s prednostno nalogo vključujoče rasti iz strategije EU 2020 in zlasti z njeno glavno pobudo „Evropska platforma za boj proti revščini“. Polna vključenost Romov bo imela pomembne ekonomske koristi za naše družbe, zlasti za tiste države, kjer število prebivalcev upada in si ne morejo privoščiti izključitve velikega dela svoje potencialne delovne sile.

In vendar je znaten del od 10–12 milijonov Romov v Evropi izredno marginaliziranem položaju na podeželju in v mestih ter živi v zelo slabih socialno-ekonomskih razmerah. Diskriminacija, socialna izključenost in ločevanje, s katerimi se srečujejo Romi, se medsebojno krepijo. Romi imajo omejen dostop do visokokakovostnega izobraževanja, težave pri vključevanju v trg dela, ustrezno nižje prihodke, njihovo zdravstveno stanje pa je slabo, kar ima v primerjavi z neromskim prebivalstvom za posledico višjo stopnjo umrljivosti in krajšo pričakovano življenjsko dobo. Izključenost Romov pomeni poleg znatnega človeškega trpljenja tudi znatne neposredne stroške za javne proračune in posredne stroške zaradi manjše produktivnosti.

Zapletenost in medsebojna prepletenost težav zahtevata trajnostne odzive, ki bodo s celostnim pristopom rešili vse vidike prikrajšanosti Romov. Nizka stopnja izobrazbe, ovire na trgu dela, ločevanje pri nastanitvi in na drugih področjih ter slabi zdravstveni rezultati zahtevajo hkratno obravnavo.

EU je od decembra 2007 z več sklepi Sveta potrdila oceno Komisije, da ima EU za podporo vključevanju Romov že na voljo močan okvir zakonodajnih in finančnih orodij ter orodij za usklajevanje politik, vendar je za njegovo večjo učinkovitost mogoče storiti več.¹ Svet je potrdil, da je odgovornost držav članic in Evropske unije, da najdejo rešitev za problem vključevanja Romov v okviru svojih zadevnih in komplementarnih pristojnosti, skupna, in vključevanje Romov trdno vpel v oblikovanje politik EU.² Trenutna predsedujoča trojka je opredelila socialno in ekonomsko vključevanje Romov za eno svojih prednostnih nalog.³

Treba je določiti ukrepe za boj proti izključenosti Romov v širšem okviru evropskih politik za enakost, vključevanje in rast ter zagotoviti čim boljšo uporabo pravnih in finančnih

¹ V skladu s sporočilom „Nediskriminacija in enake možnosti: Obnovljena zaveza“ (COM(2008) 420).

² Zasedanja Evropskega sveta: dokumenta Sveta 16616/1/07 in 11018/1/08 REV1; Svet za splošne zadeve: dokument Sveta 15976/1/08 REV1, Sveta za zaposlovanje, socialne zadeve, zdravje in varstvo potrošnikov: dokumenta Sveta 9721/2/09 REV2 in 10394/09.

³ Dokument Sveta 16771/09.

instrumentov, ki so na voljo tudi večinski družbi. Splošni cilj je vključujoča družba, in ne nova oblika etničnega ločevanja: vsak napredek, ki se lahko doseže na področju vključevanja Romov, pomeni tudi napredek pri vključevanju vseh etničnih manjšin v EU in obratno.

Cilj tega sporočila pred drugim evropskim vrhom o Romih je na podlagi doseženega napredka pokazati, kako bo Evropska unija razvijala svoj prispevek k polni socialni in ekonomski vključenosti Romov.

2. DOSEŽENI NAPREDEK

Po letu 2008 je bil dosežen napredek v državah članicah in na ravni EU, kar dokazuje priloženo poročilo.⁴ Leta 2009 se je težišče pozornosti v EU premaknilo z analize težav na preučevanje možnosti za zagotavljanje večje učinkovitosti obstoječih instrumentov in bolj jasno obravnavanje položaja Romov z različnimi politikami, vključno z zaposlovalno, zdravstveno, izobraževalno, stanovanjsko, mladinsko in kulturno politiko ter politiko socialnega vključevanja.

Nadaljevala sta se uveljavljanje in nadaljnji razvoj zakonodaje EU na področjih nediskriminacije, prostega gibanja, varovanja podatkov in protirasizma. Komisija je spremljala tudi prenos zadevnega pravnega reda v državah kandidatkah in potencialnih kandidatkah. To so dopolnili vključitev posebne romske perspektive v delo Agencije EU za temeljne pravice, mreža specializiranih organov za spodbujanje enakosti (EQUINET), usposabljanje pravnikov in informativna kampanja Evropske komisije „Za različnost – proti diskriminaciji“.

Evropska platforma za vključevanje Romov, ki jo sestavljajo ključni akterji na področju vključevanja Romov iz institucij EU, mednarodnih organizacij, vlad držav članic in civilne družbe, je bila vzpostavljena aprila 2009 za izmenjavo dobre prakse in izkušenj ter spodbuditev sodelovanja med udeleženiimi stranmi. Njen cilj je povečati usklajenost in učinkovitost vzporednih političnih postopkov na nacionalni, evropski in mednarodni ravni za zagotavljanje sinergije. Skupna temeljna načela za vključevanje Romov, ki so bila sprejeta med postopkom ustanavljanja platforme in povzemajo izkušnje uspešnih pobud za vključevanje Romov, zagotavljajo oblikovalcem javnih politik na vseh ravneh praktičen okvir za oblikovanje in izvajanje uspešnih pobud.⁵

Drugo od desetih načel je bilo leta 2009 na primer uporabljeno za utemeljitev predloga Komisije za spremembo Uredbe o Evropskem skladu za regionalni razvoj. Cilj je pomagati izredno marginaliziranim skupnostim – izrecno, vendar ne izključno romskim – v 27 državah članicah EU z intervencijami, ki jih sofinancirajo skupaj z Evropskim socialnim skladom, v nova in obnovljena stanovanja v mestih in na podeželju v okviru celovitega pristopa, ki vključuje ukrepe na področju izobraževanja, zaposlovanja, socialnega varstva in zdravstva.

Večina držav članic poroča o večjem poudarku na notranjem usklajevanju in vključitvi romskih skupnosti. Nekatere države članice so začele uporabljati možnosti zapletenega oblikovanja programov in kombiniranih instrumentov kohezijske politike.

⁴ SEC(2010).

⁵ Dokument Sveta 10394/09, priloga.

Države članice poročajo, da želijo vključiti romska vprašanja v splošne politike ter uporabiti vzajemno učenje in medsebojne preglede pri iskanju načinov za izboljšanje svojih pobud za desegregacijo ter dostopnost izobraževanja, zaposlitve in osnovnega socialnega varstva. Forum za take izmenjave je Evropska mreža za socialno vključevanje in Rome, ki se financira iz strukturnih skladov (EURoma), namenjena pa je izmenjavi informacij, izkušenj, strategij in pristopov ter pridobivanju znanja.

V prihodnjem poročilu študije za Komisijo za leti 2009 in 2010 „Dejavnosti za izboljšanje vpliva politik, programov in projektov, namenjenih socialnemu vključevanju in nediskriminaciji Romov v EU“ bodo opredeljeni dejavniki uspeha in dobra praksa.

Mnoge od teh dejavnosti so podprli strukturni skladi EU, zlasti ESS⁶. Komisija je v skladu s sklepi Sveta za splošne zadeve iz decembra 2008 in resolucijo Evropskega parlamenta iz marca 2009 okrepila prizadevanja, da se izkoristijo vse možnosti teh instrumentov. Komisija je sodelovala zlasti dvostransko z vladami držav članic in jih podprla pri okrepljeni uporabi strukturnih skladov EU pri podpori vključevanja Romov. Učinkovitost ESS se je okrepila tudi z boljšim spremljanjem in ocenjevanjem romskih projektov ter širitvijo ukrepov, ki so se izkazali za posebej učinkovite, po Evropi.

Evropska komisija izvaja tudi pilotni projekt o vključevanju Romov (5 milijonov EUR 2010–2012), ki ga je začel Evropski parlament in obravnava izobraževanje v zgodnjem otroštvu, samozaposlitev z mikroposojilom in ozaveščanje javnosti, zlasti v državah z velikim številom Romov. Pilotni projekt bo preučil tudi metode za zbiranje podatkov in oceno nasprotnih možnosti, da se oceni vpliv intervencij na teh treh področjih.

3. IZZIVI ZA PRIHODNOST

Predhodna analiza instrumentov in politik EU⁷ ter poročilo o napredku 2008–2010⁸ potrjujeta, da bi ti instrumenti in politike na splošno lahko podprli vključevanje Romov, tudi v velikem obsegu. Vprašanje je, kako izkoristiti njihove možnosti.

Trenutno več evropskih in mednarodnih akterjev izvaja vzporedne politične postopke, usmerjene v vključevanje Romov. Med njimi so za vključevanje Romov pomembne naslednje politike EU: akcijski načrt OVSE za vključevanje Romov in Sintov v javno in politično življenje (sprejet leta 2003, podpisalo ga je 55 držav),⁹ priporočila Sveta Evrope ter resolucije Odbora ministrov in Parlamentarne skupščine¹⁰ in nacionalni akcijski načrti, ki jih je sprejelo in izvaja 12 držav, ki sodelujejo v pobudi Desetletje vključevanja Romov 2005–2015¹¹. Rezultati teh dejavnosti se razlikujejo, odvisno od njihove pravne podlage, instrumentov, virov in vključitve zainteresiranih strani. Informativna kontaktna skupina mednarodnih

⁶ Evropski socialni sklad (ESS) in Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR).

⁷ SEC(2008) 2172.

⁸ SEC(2010)....

⁹ Sklep OVSE št. 3/30, Akcijski načrt za izboljšanje položaja Romov in Sintov na območju OVSE (MC.DEC/3/03).

¹⁰ Zlasti: Priporočila Odbora ministrov 2006/10 (dostopnost zdravstvenega varstva); 2005/4 (bivalne razmere); 2004/14 (preseljevanje in tabori potujočih skupin); 2001/17 (gospodarske razmere in razmere na področju zaposlovanja); 2000/4 (izobraževanje romskih/ciganskih otrok); 1983/1 (nomadi brez državljanstva in nomadi z nedoločljivim državljanstvom); 1975/13 (socialni položaj nomadov).

¹¹ http://www.romadecade.org/decade_action_plans.

organizacij, ki se ukvarjajo z vprašanji Romov, Sintov in potujočih skupin, jih le ohlapno usklajuje.¹²

Izzivi za prihodnost vključujejo:

- izboljšano sodelovanje med evropskimi, nacionalnimi in mednarodnimi akterji ter predstavniki romskih skupnosti na podlagi zaveze za vključevanje Romov, ki se uresničuje v zadnjih 5–10 letih;
- prenos te zaveze in sodelovanja v pozitivne spremembe na lokalni ravni. To je treba dopolniti z izboljšanim lastništvom in večjimi zmogljivostmi na strani lokalnih uprav, civilne družbe in Romov samih za uvedbo in izvajanje projektov, programov in politik;
- učinkovitejše obveščanje o koristih vključevanja Romov za lokalni in nacionalni ekonomski in socialni razvoj.¹³ Socialno in ekonomsko vključevanje Romov je dvosmerni proces, ki zahteva spremembo miselnosti večine, pa tudi pripadnikov romskih skupnosti in njihovih voditeljev;
- spodbujanje celostne uporabe sredstev EU za spopad z večdimenzionalnimi izzivi izključenosti Romov;
- razvoj izrecnih politik za odpravljanje ločevanja, zlasti pri izobraževanju in stanovanjih, ki se podpirajo s sredstvi iz strukturnih skladov;
- zagotavljanje posebnega poudarka na najbolj prikrajšanih mikroregijah;
- vključitev vprašanj vključevanja Romov v splošne politike izobraževanja, zaposlovanja, javnega zdravja, infrastrukture in urbanizma ter gospodarskega in ozemeljskega razvoja, in ne njihovo obravnavanje v posebni politiki. Dobre prakse in uspešne modele iz projektov je treba bolje širiti in postati morajo sestavni del politike.

V skladu s tem morajo Komisija, države članice in drugi ključni akterji svoja prizadevanja usmeriti v spopad s temi izzivi z učinkovitejšimi politikami v smislu vsebine in postopka.

3.1. Ukrepi politik za uspešno vključevanje Romov

3.1.1. Finančni instrumenti

Strukturni skladi EU in Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja ter instrument za predpristopno pomoč (IPA) pomenijo skoraj polovico letnega proračuna Evropske unije in so pomembni vzvodi sprememb.

¹² Neformalna kontaktna skupina, ki jo skupaj organizirata predsedstvo Sveta in Svet Evrope. Sestavljajo jo predstavniki institucij EU, mednarodnih organizacij in večstranskih pobud (organizacije ZN, Svetovne banke, OVSE, pobude Desetletje vključevanja Romov 2005–2015), držav članic (ki jih zastopajo predstavniki predhodne, trenutne in prihodnje predsedujoče države) in civilne družbe. Informativna kontaktna skupina je forum za vzajemno obveščanje o tekočih dejavnostih v okviru pristojnosti sodelujočih organizacij.

¹³ Komisija uporablja ključno sporočilo „Romi v Evropi: Podprite vključevanje v korist vseh“ („Roma in Europe: Support inclusion for everyone's benefit“) za posebno tiskano in avdiovizualno gradivo.

Informacije o izvajanju teh instrumentov kažejo, da na splošno ne primanjkuje sredstev za podporo obetavnim politikam in programom. Vendar pa je več ovir, ki nekaterim državam članicam preprečujejo njihovo uporabo za ukrepe, namenjene vključevanju Romov, med drugim pomanjkljivo načrtovanje in oblikovanje programov ter upravna obremenitev. Kot kažejo uspešni primeri, so celovite strategije za Rome, ki obravnavajo skupek težav, ki povzročajo marginalizacijo romskih skupnosti, veliko uspešnejše kot posamezni projekti, ki obravnavajo samo eno ali dve vprašanji. Ovire vključujejo tudi zadržanost na lokalni ravni ter pomanjkanje politične zavesti in premajhne zmogljivosti lokalnih uprav in romskih skupnosti. Te težave se lahko odpravljajo s pobudami ali zagotavljanjem ustrezne podpore in znanja, vključno s tehnično pomočjo, ki se financira iz strukturnih skladov EU. Komisija pozdravlja pobude nevladnih organizacij, ki podpirajo krepitev zmogljivosti (npr. pobuda Zavoda za odprto družbo „Čim učinkovitejša uporaba sredstev EU za Rome“ („Making the Most of EU Funds for Roma“). Vključitev Romov, zlasti udeležba romskih žensk v procesu odločanja, ki delujejo kot vez med družino in družbo, se je izkazala za pomemben dejavnik uspeha vseh ukrepov.

Da bi podprla države članice pri izvajanju politik, ki občutno vplivajo na vzroke, je Komisija leta 2009 začela izvajati v državah članicah vrsto dvostranskih dogodkov na visoki ravni, da bi na evropski in nacionalni ravni povezala nosilce političnega odločanja, najvišje ravni uprave ter zainteresirane strani s predstavniki romskih skupnosti. Ti dogodki pripravljajo podlago za dogovor o ciljih večje uporabe sredstev EU za vključevanje Romov z opredelitvijo posebnih in priznanih mejnikov.

Komisija je spodbujala obsežnejše oblikovanje celovitih programov, ki združujejo ukrepe iz več operativnih programov v podporo intervencijam, ki zavzemajo medsektorski pristop za odpravljanje težav romskih skupnosti. Pozdravlja pobude držav članic, da postanejo ukrepi za odpravljanje ločevanja pogoj za dostop do financiranja iz strukturnih skladov, in meni, da je to popolnoma v skladu z zahtevo po preprečevanju kakršne koli diskriminacije pri financiranju iz skladov.¹⁴

Komisija države članice tudi spodbuja, naj romsko skupnost vključijo v načrtovanje uporabe sredstev iz skladov v okviru izvajanja načela partnerstva v praksi, z vključitvijo Romov v vse faze postopka, od oblikovanja programa do njegove ocene, in s podporo krepitvi zmogljivosti romske civilne družbe in lokalnih uprav. Pozdravlja tudi prizadevanja za poenostavitev postopkov za predložitev vlog in za bolj sistematično zagotavljanje predhodnega financiranja uspešnih prosilcev.

3.1.2. Celovit pristop poleg vključevanja v splošne politike

Čeprav življenjske razmere mnogih romskih skupnosti zaznamujejo številne težave, ki se medsebojno krepijo, so ukrepi za reševanje teh težav prepogosto izključeni iz splošnih politik izobraževanja, zaposlovanja, javnega zdravja ali obnove mest. Poudarek je ponavadi še vedno na posameznih rešitvah, kot sta spodbujanje zaposlovanja Romov ali obnova romskih naselij, ki se izvajajo v okviru kratkoročnih projektov in programov, ki niso trajnostni.

Kot je poudaril Evropski ekonomsko-socialni odbor leta 2008¹⁵, je vključitev romskih vprašanj v vse ustrezne evropske in nacionalne politike najbolj obetaven način za zagotovitev vključenosti. Poseben primer takega pristopa je skupno delo pri odpravljanju neenakosti na

¹⁴ Uredba Sveta (ES) št. 1083/2006, zlasti člen 16.

¹⁵ Raziskovalno mnenje, Vključevanje etničnih manjšin/Romov, SOC(263), EESC 1207/2008, odstavek 5.3.

zdravstvenem področju v skladu s strategijo socialne zaščite in socialne vključenosti ter zdravstveno strategijo EU.¹⁶ Komisija je leta 2009 Romom namenila posebno pozornost v okviru lizbonske strategije. Nacionalni dosežki in odzivi politik na področju vključevanja Romov v trg dela so bili analizirani na podlagi programov nacionalnih reform v državah članicah ter vključeni v skupno poročilo o zaposlovanju 2008/2009. Vključevanje ne spodbija spodbujanja celovitih in po meri oblikovanih pristopov, ki upoštevajo poseben položaj romskih skupnosti v državah članicah.

Intenzivnejša izmenjava izkušenj med nacionalnimi upravami o uspešnih programih, namenjenih Romom, se lahko razvija z udeležbo držav članic v evropski mreži za socialno vključevanje in Rome, ki se financira s sredstvi iz strukturnih skladov (EURoma). Akademska mreža za študije o Romih, ki jo podpirata Komisija in Svet Evrope, bo izboljšala dokazno gradivo za romske pobude in vzpostavila tesnejšo vez s politiko.

Strukturirano sodelovanje držav članic v okviru obstoječih odprtih metod usklajevanja je najbolj pomembno na osrednjih področjih izobraževanja, zaposlovanja in socialnega vključevanja za vključitev romskih vprašanj v nacionalne politike. Komisija lahko kot pospeševalka izmenjave izkušenj in dobrih praks vpliva na ta postopek.

Zagotavljanje večje učinkovitosti ukrepov

Komisija bo:

- še naprej organizirala dvostranske dogodke na visoki ravni v državah članicah in spremljala poznejši razvoj dogodkov. Rezultate teh obiskov bo pregledala do konca leta 2013,
- spodbujala države članice, naj zagotovijo, da bodo intervencije, financirane iz strukturnih skladov, spodbujale enake možnosti in odpravljale ločevanje,
- spodbujala države članice, naj uporabljajo mrežo EURoma za izmenjavo najboljših praks,
- podpirala mrežo za študije o Romih za boljšo povezanost raziskovalnega dela in politike,
- spodbujala države članice, naj razvijejo ustrezna orodja in metode za ocenjevanje kot pogoj za oblikovanje politik vključevanja Romov, ki bodo temeljile na dokazih, na podlagi pridobljenega znanja, med drugim z oceno pilotnega projekta o vključevanju Romov,
- krepila usklajevanje med Evropskim skladom za regionalni razvoj, Evropskim socialnim skladom in Evropskim kmetijskim skladom za razvoj podeželja¹⁷, zlasti na regionalni in lokalni ravni, pri uporabi sredstev za spodbujanje celovitega pristopa na stanovanjskem področju (v skladu z določbami spremenjenega člena 7(2) Uredbe o Evropskem skladu za regionalni razvoj) ali na drugih področjih,
- zagotavljala informacije in tehnično podporo državam članicam za učinkovito uporabo sredstev iz strukturnih skladov in sklada za razvoj podeželja v boju proti socialno-ekonomski izključenosti Romov,

¹⁶ Sporočilo „Solidarnost na področju zdravja: Zmanjšanje neenakosti na področju zdravstva v EU“, COM(2009) 567.

¹⁷ Člen 9 splošne uredbe o strukturnih skladih EU.

- upoštevala rezultate ocen intervencij za Rome na podlagi sredstev iz strukturnih skladov EU, pilotnega projekta o vključevanju Romov in študije uspešnih projektov, programov in politik za vključevanje Romov pri razvoju naslednje generacije strukturnih skladov in programov Evropske unije,
- obravnavala vključevanje Romov pri razvoju in izvajanju vodilne pobude „Evropska platforma za boj proti revščini“, ki jo je Komisija predlagala v okviru strategije EU 2020,
- pozvala države članice, naj obravnavajo romska vprašanja pri poročanju o izvajanju nacionalnih politik na vseh področjih, pomembnih za vključevanje Romov (kot so izobraževanje, zaposlovanje, socialno varstvo in socialno vključevanje ter zdravstveno varstvo) v okviru odprte metode usklajevanja in strategije EU 2020. Komisija bo v programu vzajemnega učenja 2010–2011 posebno pozornost namenila vprašanjem zaposlovanja Romov,
- pregledala svojo politiko in programe za Rome v okviru širitve zaradi nadaljnjega razvoja in izboljšanja ustrezne finančne pomoči v okviru IPA.

3.2. Skladnost politik

Dejanske spremembe lahko temeljijo samo na učinkovitem izvajanju politik. Učinkovite politike zahtevajo usklajeno načrtovanje. Usklajeno načrtovanje zahteva vključitev vseh zadevnih zainteresiranih strani, politično podporo in dodelitev potrebnih virov z zadevnih ravni odločanja. Ti dejavniki in analiza prihodnjih izzivov dokazujejo potrebo po boljšem in učinkovitejšem usklajevanju ter združitvi sil.

Evropska platforma za vključevanje Romov zagotavlja forum za sodelovanje na tem področju, skupna temeljna načela za vključevanje Romov, oblikovana v okviru platforme, pa zagotavljajo skupen okvir. Načela poudarjajo, da programi in politike, namenjeni Romom, ne smejo izključevati pripadnikov drugih skupin, ki živijo v podobnih socialno-ekonomskih razmerah.¹⁸ Poudarjajo tudi, da morajo biti ti programi in politike del širših programov in politik, da se prepreči ločitev intervencij, namenjenih Romom, od širših političnih pobud.¹⁹ In končno, načela so močno usmerjena v oblikovanje lastništva, ki vključuje lokalne oblasti, nevladne organizacije in romske skupnosti.

Vključitev romskih vprašanj v vse ustrezne nacionalne in evropske politike ter mobilizacija instrumentov za to vključitev pri vključevanju Romov zahtevata intenzivna prizadevanja ter potrebne vire za spremljanje izvajanja in oblikovanje prihodnjih politik in instrumentov. Organizacije civilne družbe, zlasti romske organizacije, je treba vključiti v ta postopek v vseh fazah in na vseh ravneh.

Zagotavljanje učinkovitejših postopkov

Komisija bo:

- podprla naslednja predsedstva Sveta pri zagotavljanju večje učinkovitosti platforme. Komisija bo zagotovila podporo vsakemu predsedstvu pri organizaciji zasedanja platforme,

¹⁸ Dokument Sveta 10394/09, priloga: zlasti skupno temeljno načelo št. 2.

¹⁹ Dokument Sveta 10394/09, priloga: zlasti skupno temeljno načelo št. 4.

- podprla predsedstva pri organizaciji prihodnjih evropskih vrhov o Romih,
- uporabljala skupna temeljna načela za vključevanje Romov pri oblikovanju, izvajanju in ocenjevanju politik, pomembnih za vključevanje Romov,
- iskala najučinkovitejše načine, da bo v svojih notranjih postopkih zagotovila vključitev romskih vprašanj v vse zadevne politike,
- omogočila Romom vpliv na postopke politik, vključno s sofinanciranjem dejavnosti evropske mreže, ki zastopa Rome.

4. OBLIKOVANJE VZORČNIH PRISTOPOV

EU lahko na podlagi bogatih izkušenj, ki se še krepijo, določi, katere intervencije politik so uspešne in katere ne. Vendar to znanje oblikovalcem javnih politik še ni lahko dostopno niti ni razumljivo. Poleg tega ni na voljo v obliki, ki bi se zlahka prilagodila različnim okoliščinam. Romske skupnosti v EU-27 ter državah kandidatkah in potencialnih kandidatkah niso homogene skupine. Heterogenost pomeni, da ne more biti enotne strategije: obstaja potreba po prilagojenih pristopih, ki upoštevajo geografske, ekonomske, socialne, kulturne in pravne okoliščine.

Čeprav so posamezne okoliščine enkratne, se lahko opredelijo štiri glavne vrste:

- romske skupnosti, ki živijo v prikrajšanih, gosto naseljenih (pred)mestnih soseskah, po možnosti blizu drugih etničnih manjšin in prikrajšanih pripadnikov večinskega prebivalstva,
- romske skupnosti, ki živijo v prikrajšanih delih manjših mest/vasi na podeželju in v ločenih podeželskih naseljih, odmaknjenih od mest/vasi večinskega prebivalstva,
- mobilne romske skupnosti z državljanstvom zadevne države ali druge države članice EU,
- mobilne in sedentarne romske skupnosti z državljanstvom tretjih držav, begunci, osebe brez državljanstva in prosilci za azil.

V mnogih državah članicah je prisotnih več vrst ali celo vse vrste (čeprav je število mobilnih skupnosti na splošno sorazmerno majhno v primerjavi s sedentarnimi skupnostmi). V različnih romskih skupnostih so ženske in otroci izpostavljeni zelo velikim tveganjem.

Ključna socialno-ekonomska vprašanja, kot je dostop do trga dela in samozaposlitve ter neločevalnega kakovostnega izobraževanja, stanovanjskih in zdravstvenih storitev, so zelo pomembna za vključevanje vseh Romov (kakor tudi za vse druge ljudi). Druga vprašanja, kot je neposredovanje dokumentov za dokazovanje lastništva zemljišč ali osebnih dokumentov, so pri nekaterih vrstah skupnosti pomembnejša kot pri drugih.

Intervencije javnih politik morajo upoštevati tudi značilnosti mestnih in podeželskih okolij, v katerih živijo skupnosti, ter pravni status njihovih pripadnikov. Na primer, za izboljšave na področju vpisa romskih otrok v šole večinskega prebivalstva (izobraževanje in varstvo v zgodnjem otroštvu) je lahko treba v enem primeru zagotoviti dodatne vire posameznim šolam,

v drugih spremembo vpisnih postopkov, omejitev šolskih okolišev, zagotovitev javnega prevoza, izdajo osebnih dokumentov staršem ali vključitev medkulturnih posrednikov.

Zato namerava Komisija pomagati oblikovalcem politik z razvojem vrste vzorčnih pristopov. V skladu z najboljšo prakso bo vsak model obravnaval potrebe glavnih vrst romskih skupnosti, vključno z njihovimi posebno ranljivimi podskupinami, in predlagal najustreznejše, ciljno usmerjene intervencije javnih politik. Vsak model bo opredelil ključne akterje ter pravne in finančne instrumente, potrebne za izvajanje programa vključevanja na lokalni, regionalni in nacionalni ravni, in orisal možne pobude za izboljšanje dostopa Romov do izobraževanja, zaposlitve, zdravstvenega varstva in stanovanj. To bo dopolnjeno s seznamom pobud za boj proti diskriminaciji, uporabo načela enakosti med spoloma in zagotavljanjem zaščite za posebej občutljive podskupine. Različne skupine zainteresiranih strani bodo dobile navodila za spremljanje izvajanja in obveščanje o napredku.

Uporaba teh vzorčnih pristopov ne bo obvezna, vendar bodo države članice pozvane, naj pri oblikovanju politik vključevanja Romov upoštevajo enega ali več takih pristopov. Komisija se bo z državami članicami posvetovala, kako vključiti izvajanje in spremljanje teh vzorčnih pristopov v obstoječe odprte metode usklajevanja in izvajanje Evropske platforme za boj proti revščini in kako jih podpreti s finančnimi instrumenti EU.

Komisija bo razvila te vzorčne pristope na podlagi notranjega in zunanjega strokovnega znanja ter ustreznih forumov, zlasti Evropske platforme za vključevanje Romov.

5. SKLEPNE UGOTOVITVE

Evropska unija mora graditi na močni mobilizaciji znotraj institucij EU, držav članic in mednarodnih organizacij ter civilne družbe za podporo boljšega socialnega in ekonomskega vključevanja Romov.

Boljše sodelovanje med nacionalnimi, evropskimi in mednarodnimi akterji lahko poveča učinkovitost vrste razpoložljivih instrumentov za zagotavljanje vključevanja romskih skupnosti. Evropska platforma za vključevanje Romov in skupna temeljna načela zagotavljajo trdno podlago krepitvi tega sodelovanja.

V skladu s temi načeli je treba romska vprašanja sistematično vključiti v vse zadevne evropske in nacionalne politike. Treba je prekiniti s politikami, ki ohranjajo ali spodbujajo ločevanje romskih skupnosti ali zagotavljanje ločenih stanovanjskih, izobraževalnih in drugih storitev. Vendar to ne izključuje zagotavljanja ciljno usmerjenih ali pozitivnih ukrepov, ki jih dovoljuje ustrezna zakonodaja EU.

Posebna naloga Komisije v srednjeročnem obdobju (2010–2012) je uporabiti izkušnje, pridobljene z oceno vpliva nacionalnih in evropskih instrumentov ter politik. Ob navedenih nalogah bo to zagotavljala zlasti z razvojem vrste vzorčnih pristopov za socialno in ekonomsko vključevanje Romov in z zagotovitvijo, da bodo med pripravo ukrepov za izvajanje strategije EU 2020 in programov v novem obdobju financiranja zagotovljene posebne rešitve težav različnih romskih skupnosti.